

Iliya — Limu fukk ak ñent

Melooyu Yonent buy ni: Dale ci Millerites ba ci Future for America ci Xelum Eliya

Jeff Pippenger
2023-10-21

Ci jamono mujjug jeexital ji ci 1798, bataaxal gu yonent gi ci dexe Ulai bu nekk ci Daniel sarax 8 ak 9 ubbeeku na, te yéglees na William Miller ci xel ak dooleyu Ilyaas ngir yégle jegenaa yu àttey Yàlla.

«Yees nañu may William Miller ak ñi bokk ci liggéeyam, ngir ñu waare artu gi ci Amerig. Réew mi moo doon biir ak xibaaru yégsi gu mag gu ñewug Kirist. Fii la waxu yonent bi ci ndigalu malaaka bu njékk ba amee matugam gu gën a jub. Mbind mi Miller ak ñi ànd ak moom bindoon, yóbbu nañu ko ba ci réew yu sore. Fu mujj yaasaaykat yi dugg ci adduña bépp, fa lañu yónnee xibaar bu neex bi ne Kirist dellusi na lu gaaw. Fu ne ak fu ne, xibaaru xebaar bu baax bu dul jeex mi siiw na, ne: “Ragalleen Yàlla, te jox ko ndam; ndaxte waxtuw àtteem agsi na.” The Great Controversy, 368.»

Ci jamono mujj ga ci mujj ci atum 1989, waxtaanu yonent bi ci dexe Hiddekel bi nekk ci Daniel ay sar 10 ba 12 ubbeeku na, te Future for America yékkat nañu ko ci xel ak dooley Eliya ngir yégle jegegi àtte Yàlla.

Millerit yi yégle woon ubbi àtte bi, te Future for America yégle na jeexital àtte bi. Waxtu-yèngu-yèngu ci kàddu yonent yi bu Millerit yi mooy ñaari dooley yàq-yàq yu bokk ci jàmmu tuur, te toppanteek papalis. Waaye waxtu-yèngu-yèngu ci kàddu yonent yi bu Future for America mooy ñetti dooley yàq-yàq yu bokk ci jàmmu tuur, te toppanteek papalis, ba noppi toppanteek protestaaj gu réer.

Millerites yi tàmbalee woon nañu ni waa Philadelphia, te ñu jàll ca nekk waa Laodicea. Future for America tàmbalee na ni waa Laodicea, te dafay jàll ngir nekk waa Philadelphia. Jàll gi jóge Philadelphia ba Laodicea ci biir Millerites yi, dafa amoon njaxlaf ak deejii Eliya ak yonnenteem ci ngiñu Musaa. Jàllug Future for America moom, dafa am njaxlaf ak deejii ak dekkitugaatu Eliya ak Musaa ci Peeñu 11.

Ba fanngi àtteb àtteb ci 1844, Millerites yi amaloon nañu liggéeyu Eliya ci Tundu Karmel. Ci jeexitalu àtteb, ca yoonu alxamesu Dibéer ba, yokkute Future for America dina amal liggéeyu Eliya ci Tundu Karmel. Ci taarixu Millerite, ñetti màndarga-yoon yi ci waxi jëfandikoo gu juróom-benn fukki at ak juróom, te ñu raññeeleen ci Esayi saar 7, aaya 8, am nañu benn yokkute bi ñaari xeet boolee nekk benn réew ngir taxawal bépp-hornu Protestan bu rabi suuf si ci Peeñug Yàlla 13. Ci taarixu Future for America, ñetti màndarga-yoon yu juróom-benn fukki at ak juróom yooyu itam dinañu dellusi, bu ñaari xeet boolee ngir sos hornu Republicanism bi wax ni ajàng.

Ki njëkk ci ñetti bàyyi-xam yooyu ci jaar-jaaru yóbbante bi Future for America, mooy waxtu mujj gi ci atum 1989. Ñaareel bi mooy 11 Sàttumbar 2001, te ñetteel bi mooy yoonu Dimas bu nag a ngi ñëw. Ci jaar-jaaru Millerite bi, toftale bàyyi-xam yi ñu màndargaal ci Esayi juróom-ñaari saraxleen gi dellu woon ginnaaw toftale bàyyi-xam yi ci jaar-jaaru Esayi. Ci jaar-jaaru Future for America, toftale bi méngoo na ak jëfandikoo bu njëkk bu juróom-benn-fukk ak juróom-ñaari at yi, waaye ci mujj ga, amatul benn cër bu jëm ci waxtu. Li dale ci 22 Oktoobar 1844, bépp jëfandikoo bu waxtu yóbbante mooy naxub Seytaane.

Ndigalal bu yoon buy jëm ci tëralu tegtal yi ñetti waymark yi ngir jàpp ci seen toppandoo, ni ñu leen tegtalee ci Esayi juróom-ñaari, bañ a topp seen toppandoo bu ñu delloo ci jaar-jaaru Millerite, mi ngi ci benn wet di sukkandiku ci sàrtu njëkk a wax. Toppandoo bu at ak juróom-benn-fukk ak juróom mi ñu ko njëkk a wax mooy ci Esayi juróom-ñaari, te doonte amatul benn cër bu jëm ci waxtu wu at ak juróom-benn-fukk ak juróom, bi matug yëgle gi mu nga xam ne moom lañu tegtal ak at yooyu di am ci yëngu-yëngu bi ci mujj, ñetti waymark yi dañuy sax a ràññee, te dañuy denc toppandoo bi ni mu nekk ci jaar-jaaru Esayi.

Benn a raison bu ña wara sax beneen toftalug waymarks yi ci seen njëkk njëkkal, mooy njaxlafte gi nekk ci diggantey taarixu Millerite bi fanweeri juróom-ñaareel at yi mataloo woon, ak yokkute gi yëngu-yëngu Millerite bi am ak yëngu-yëngu Future for America. Taarixu Millerite moo doon njàlbéen gi, te Future for America mooy mujj gi.

Yëngu-yëngu Millerite yi jeex na ci atum 1863, ba kerk bu Seventh-day Adventist bi ñu sampoo ci yoon tàmbalee. Ci boobu jamono, yonnent bu Eliya bi agsi woon ci jamonoy mujj ma ci 1798, ba peeñug dextral Ulai ubbee, noppiñees na te tëjees na. Ci 1989, ci jamonoy mujj ma, ba peeñug dextral Hiddekel ubbee, yonnent bu Eliya bi dellusi na.

Ñetteelu bu weesu gu njëkk yi ci yamale waxtu yoon bi am na benn yoon buy feeñ ci rëddub yonent yi di wax ci rabu suuf sa ak ñaari geemam. Ci jaar-jaaru Milerit yi, ñaari réew boolees na leen ngir sos geemu Protestansis. Ci jaar-jaaru Future for America, ñaari geem yi, maanaam Protestansis gu dëgërul ak Républikaanis gu dëgërul, dinañu booloo ngir sos benn réew rekk mi di “nataalu” rab wi, te itam di “nataal bu” rab wi. Ñaari réew yi di dajje ci taarixu mujj gi ngir sos benn geem rekk buy boole kërceen ak nguur, dañuy agsi ci sa matale ba noppi ci yoonu Dibeer.

Bu melokaanu rab wi matale, jeexitam seedees na ci mënam ngir jox yoonu Dibeer. Yokkute boobu melokaanu mooy ab yoon wu yàgg ci jamono, waaye màndargay rab wi mooy benn fan ci jamono. Jamonoy yokkute melokaanu moomu dees na ko firndeel ak ñaar-fukk ak juróom-benn at yiñu tabaxee kër Yàlla ga diggante 1798 ak 1844. Bëñg réew mi di Républik day tabax ab kër Yàlla bu diine ak politig biir jamono jiñuy yokkute melokaanu rab wi.

Jëfandikoo nataalu rabu mala ga tàmbalee ci yoon wàllu waxu Yàlla 11 Septàmbar 2001. Jafe-jafe boobu moo indi Patriot Act, te loolu moo màndargaal coppite yoonu Réew mi gi nekk ci Sàrtu Réew ma, jógé ci ndigalu yoonu Àngle ba ag ndigalu yoonu Room. Yoonu Àngle dafa sukkandiku ci pexe bi ne nit ku bañ a nekku saay-saay ba ñu firndeel ko, waaye yoonu Room dafa sukkandiku ci pexe bi ne nit ku nekku saay-saay ba keroog ñu firndeel ne du saay-saay.

Templu politig bi ñuy yékkati dalee ci 11 septembre 2001 ba ci yoonu Diminis bi, mel na itam ak sos xarit bu rab ba. Waxtu waxu yonent bi dootul jëfandikoo, moo tax ñeent-fukk ak juróom-benn at yi geenu Protestantism yékkati templu bu xel mi, dafay misaal ab jamono, waaye du benn tombu waxtu, bi geenu Republicanism di yékkati templuam bu diine ak politig.

Ñetti ñaar ci xalaat yi gën a am solo ngir jëfandikoo benn toftaleem ñetti màndarga-yoon yu atum juróom-benn-fukk ak juróom ñaari at yi ñu teke ci Esayi saar juróom-ñaar mooy; bu njëkk, yoonu njëkk a waxe; 742 BC, 723 BC ak 677 BC, kon fukk ak juróom-ñent at topp ci ñeent-fukk ak juróom-benn at. Waaye ci jaar-jaari Milerit yi, loolu dafa nekkoon lu wuutu; 1798, 1844 ak 1863, kon ñeent-fukk ak juróom-benn at topp ci fukk ak juróom-ñent at.

Ñaareel ñaareelu moo di yokkute bu jëkk ci yokkute xibaaru wér gu aju ci rôle ak liggéeyu Élie. Élie agsi na ca jamonoy mujj ga ci 1798, bi téereb Daniel ubbeekoon (Daniel 8:14), te gannaaw loolu mu agsi ca xareb tãnk ba ci tundu Carmel diggante 1840 ak 1844, te gannaaw ga mu tëjjeeku ak teoloji waada ak cosaan ci 1863. Élie dellusi naat ci jamonoy mujj ga ci 1989, bi téereb Daniel ubbeekoon. Ci waxu yonent, mu tukki ba ci 11 Septembre 2001, fa xareb tãnk ba ci Mount Carmel di tãmbali, ngir mu jeex ci yoonu-dibéer bu ñëw lu gaaw. Yokku gu doxalante gi ci rôle ak liggéeyu Élie dëggal na toftale màndarga yi ñu xamle ci Esayi juróom-ñaaari.

Tekki njàppale ñaari geñi rabu suuf bi day won ne ñaari geñ yooyu ñoom ñaar ñépp dañuy jállé ci ñaari doole ba ci benn doole, benn ci tãmbali, benn it ci mujjug juróomeelu nguur gi ci waxi yonent yi nekk ci Biibël. Bu ñaari yet yi, muy ci tãmbali walla ci mujj, dajaleeku te booleeku ñu muy benn xeet, dañu leen tegtal ni ñuy tabax benn kër Yàlla gu xel ci tãmbali, walla ci mujj benn kër Yàlla gu xel gu diine ak politig boole ci benn. Kër gu dëggul googu mooy naatañu kër baapal bi, fa baapal bi toogee ci kër Yàlla, di yégle boppam ne mooy Yàlla.

Bu États-Unis bi waxee ni ajdaha ci yoonu Dimas bi, dina matalale xeltu nataal boobu sax, ndaxte dina tabax kër-yàlla gu fen, fa kanam ak réew di booloo ci benn yoon, te kanam mooy yor nguur gi ci boobu diggante.

Ci Esayi juróom-ñaareel, yonent bi Esayi jël na doomam ngir yégle buur Akas xebaar bi ca wetu ndox mu kawé mi, ca wetu toolu raxaskat bi.

Ba noppi Boroom bi wax Esayi ne ko: “Demal léegi nga dajé ak Akas, yaw ak Saare-Yaasuub, sa doom, ca jeexital yoonu ndox mu bëj-gannaar gi, ci yoon wu jëm ca toolu rootkat bi.” Esayi 7:3.

Baati “shearjashub” tekki ne: “des nit dina dellusi.” Des nit dina buy tãmbalee Millerite yi dellusi ci yëngu-yëngu Future for America ca atum 1989. Esayi ak doomam dañuy teewal tãmbali ak muj, jaarale ko ci seen diggante baay ak doom. Ñoom dañuy yégle xel mu Eliya, mi waroon a delloo xol yi baay yi ca doom yi, ak xol yi doom yi ca baay yi. Esayi dafa doon waareb yégleb Eliya ci buur bu bon bi, Acaz. Ci biir yeneen jëf yu bon, Acaz xamleef nañu ko ci ne dafa téjewoon liggéey yi kër Yàlla gi te tabax fa benn royukaayu këru jamu Asiri.

Acaax am na ñaar-fukk ci atam ba mu tãmbalee nguur, te mu nguuru fukk ak juróom-benn at ci Yerusaleem; te deful lu jub ci kanam Aji Sax ji Yàllaam, ni Daawuda baayam. Waaye mu

doxoon ci yoonu buur yi Israayil; waaw, tax na sax doomam mu jaar ci safara, ànd ak ñaawtéefi xeeti ñi nekkul Yàlla, yi Aji Sax ji dàqoon ca kanam bànni Israayil. Te mu saraxee, taal cuuraay itam ci bérab yu kawé yi, ak ci tundu yi, ak suuf garab gu wex géépp. Noonu Resin buur Siri ak Péka doomu Remaliya, buur Israayil, ñëw Yerusaleem ngir xare; te ñu daldi ko wër Acaax, waaye manul ñu ko not. Ca waxtu woowu Resin buur Siri delloo Etlaat ci Siri, te mu dàq Yude yi ca Etlaat; te waa Siri ñëw Etlaat, dëkk fa ba tey jii. Kon nag Acaax yebal ay ndaw ca Tiglaat-Pilesér buur Asiri, naan ko: Man sa jaam laa, te sa doom; yéegël, ba xettli ma ci loxo buur Siri, ak ci loxo buur Israayil, ñiy taxaw ngir xeex ma. Te Acaax jël xalis bu weex ak wurus wi gisoon ca kër Aji Sax ji, ak ca alalu kër buur ba, yónnee ko ne maye ca buur Asiri. Te buur Asiri déglu ko; ndaxte buur Asiri yéeg ca Damaas, jël ko, te yóbbu waa fa nekk ngir njaam ca Kir, ba noppi rey Resin. Te buur Acaax dem Damaas ngir daje ak Tiglaat-Pilesér buur Asiri, te mu gis fa ab sarxal bu nekk Damaas; te buur Acaax yónnee ca Ooriya sarxalkat ba melo sarxal ba, ak nataalam, mengoo ak lépp luy tabaxeem. Te Ooriya sarxalkat ba tabax sarxal ba mengoo ak lépp li buur Acaax yónnee woon jóge Damaas; noonu Ooriya sarxalkat ba def ko ba la buur Acaax dikkée Damaas. Bi buur ba dikkee Damaas nag, buur ba gis sarxal ba; te buur ba jégeñ sarxal ba, saraxe ci kawam. Te mu taal saraxam su lakk, ak saraxam bu ñam, tuur saraxam bu naan, te mu tuus deretu saraxi jàmmam ci kaw sarxal ba. Te mu indi itam sarxal bu xàjaru xonq ba nekkoon ci kanam Aji Sax ji, jóge ci kanam kër gi, ci diggante sarxal ba ak kër Aji Sax ji, ba teg ko ca bëj-gànnàarug sarxal ba. Te buur Acaax santaane Ooriya sarxalkat ba, naan ko: Ci kaw sarxal bu mag bi nga taal sarax suba su lakk, ak sarax ngon bu ñam, ak sarax buur ba su lakk, ak saraxam bu ñam, ànd ak sarax su lakk su askanu réew mépp, ak seen saraxu ñam, ak seen saraxu naan; te nga tuus ci kawam deretu sarax su lakk yépp, ak deretu sarax yi yépp; waaye sarxal bu xàjaru xonq ba, mooy nekk sama bërab ngir laaj. Noonu la Ooriya sarxalkat ba def, mengoo ak lépp li buur Acaax santaane. Te buur Acaax dagg wàllu randuka yi, te jële ndab yi ci kawam; te wacce géeg ga ci kaw nag yu xàjaru xonq yi nekkoon ci suufam, ba teg ko ci ab dalu doj. Te mbubb mi ñu tabaxoon ci kër gi ngir bésub noflaay ba, ak buntub duggub buur ba bu biti, mu soppi ko ca kër Aji Sax ji ndax buur Asiri. 2 Buur ya 16:2–18.

Buur Asiri moo diir buur bëj-gànnàar, te loolu dafay mel ni papaas bi. Buur bu bon bi, Ahas, mooyoon njiitu Yuda ci dëgg, moom suuf su màgg su tedd. Ba Esayi ak doomam dajee ak moom ci wetu xàll ba ca ndox mu kawé mi, fi jege toolu rakkakat bi, ak ndigal li ne ña des dinañu dellu, buur bu bon boobu nekkoon na ci jafe-jafe bu xarey biir réew bi diggante bëj-gànnàar ak bëj-saalum. Ci jafe-jafe boobu, mu bañ yégle gi Yàlla joxee jaarale ko ci yonent Esayi, te mu jox loxo buur bëj-gànnàar bu dëgg ngir aar.

Nektalu Esayi juróom-ñaareel dafay wone benn kilifa bu suufel bu réew mi sell te màgg, mi jox boppam ci papasi ngir bëggandoo ci jamono ju xarey biir réew, te du jëfandikoo Yàlla. Sàggane Akas ci kanam Yàlla dañu ko tegtal ci li mu dem seeti buur bi dëkk bëj-gànnàar, ba def nattub kër Yàllay buur boobu dëkk bëj-gànnàar, te yónnee natt boobu kër-kàddug ja ca saraxalekat bu mag ba ci Yerusaleem, kooku itam taxawal benn kër ju ni mel ni jubbanti kër gu dëggul googu ci suuf su sell si Yàllay njëg. Buur bu bon Akas mooy tegtal réew mi, te jàppaleg saraxalekat bu mag ba di tegtal jaxasoo nguur ak kilifa gu gëm-gëm.

Bëgg-bëgg ngànt gu wone day wone mooy bàkkaar njiitu réewu ndamam buy bokk ak suuf su tedd te màgg, mi di jëfandikoo doxalinu jaamu buy dëppook ak baamtu nguug paapase bi (buuru bëj-gànnar), te mu taxawal jaamu dëgg Yàlla ci kër-gu-sellam gi. Bàkkaar Axaas dafay tektal njiitug États-Unis, miy yékkati benn kër Yàlla gu dëggul ci suuf su tedd, te muy royukaayu kër Yàlla gu buuru bëj-gànnar gi.

Taxawaayu yonent ci Esayi 7 dafay tegtu ci tambali at yu juróom-benn-fukk ak juróom ci rabu suuf bi, te gëna jëm ci jamono ju mujj ji ci rabu suuf bi. Am na lëer gu bare gu ñuy góob ci taxawaayu yonent bi ci Esayi 7, waaye fi nag, danuy jëfandikoo rekk njariñu ndigalu ne Almasi bi dafay wone mujj mbir ak tambali mbir moomu. Fii nag, nu ngi def jëfekaay jooju, du ngir seet bu xóot ci ay doxalin ak ay gëstu yu aju ci taxawaayu jaar-jaar bu Esayi 7. Li nuy firndeel mooy ne bu bëññu Républikaan yu dëddug yoon boolee ak bëññu Protestaa yu dëddug yoon, loolu mooy ñettiwiul ci tabax kër-yàlla gu naaféq.

Tabax kër gu naafik bi, mi ngi mengook ak kër gi buur bi nekk ci bëj-gànnar, dafay teewal jamono ji melokaanu rab wi sosu, te loolu mooy nattu bu mag bi ñeel askanu Yàlla, bi ñuy doge seen mujjug yoon ba fàww.

«Boroom bi won na ma leer nanu ne, nataalu rab wu bon wi dina sosu balaa càmmoog yërmandé gi tēj; ndaxte mooy di nattu bu mag bi ñeel askanu Yàlla, te ci moom la ñu di dogale seen nekin gu dul jeex ba fàww.»

«Li mooy nattu bi ñu war a amal ci nit ñi yu Yàlla moom la, bala ñu tēj leen ak màndarga. Ñépp ñi wone seen takku ci Yàlla ci topp ay yoonam, te bañ nangu ab bésu Noflaay bu dul dëgg, dinañu taxaw ci suufu raaya Boroom bi Yàlla Yeowa, te dinañu jot màndargu Yàlla miy Dund. Waaye ñi bàyyi dëgg gi jóge asamaan te nangu bésu Noflaay bu Dimaas, dinañu jot màndargu rab wi.» The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 976.

Aadventist yi bésu bésug fanweer, ñoom ñooy “nit ñi Yàlla” yu Laodisé, am nañu ab “nattu gu mag” guy am bala jamono ju jotu jébbalu tēj. Moo di “nattu gi” ñu wara jàll “bala ñu dëggal leen ak sël.” Sëlu Yàlla ak tēju jamono ju jotu jébbalu dafa ame ci yoonu Dibéer. Sosin biir melokaanu rab wi dafa ame ci ab diir buy indi ba ags ci yoonu Dibéer. Melokaanu rab wi ak ni ñuy ko sos mooy dëgg gu war a dogal sunu mujj gi ba fàww. Sosin bu melokaan boobu wonees na ko ni boole ñaari bant ngir def benn réew. Boole biir ñaari bant yi dafa ame ci njàlbéenu jaar-jaaru États-Unis, te mu amaat ci mujjam. Ñaari bant yuñu boole ci njàlbéen ngir tabax geenu Protestan, te ñaari bant yi ñu boole ci mujj ngir tabax geenu Républicain.

Ci njàlbéenu jaar-jaaru 1798 ba 1844, tabax nañu kër Yàlla bu bëñg-bëñgug Protestaan bi. Fukk ak juróom-ñient at gannaaw loolu, jëwriñ bu njëkk bu Réewum-Réew mi ci bëñg-bëñgug Républicaan bi wax na ni xar, te ci loolu mu tàmbaalee yoonu yiir jaam yi, waaye loolu jël na ko bakkanam. Xarug Yàlla dee na ca bant ba ngir yiir nit ñépp ci jaamug bàkkaar, waaye loolu jël na ko bakkanam. Bant bi mooy Kàddug Yiire-jaam yi. Ci jaar-jaar ba bëñg-bëñgug Républicaan bi doon yiir jaam yi, bëñg-bëñgug Protestaan bi bañ na waxu yonent buy jëm ci jaam. Ci jaar-jaaru yoonu Dibeer bi, bi bëñg-bëñgug Républicaan bi di delloo jaamug xel ci njub, bëñg-bëñgug Protestaan bi dina yegle xebaar bi di yiir ñi ñu jàpp.

Présidaa bu mujj biir ci bèsti suuf bi, moom mi boka ci réewum Republik, dina wax ni njaaxu; te bu ko defee, dëgg-dëgg bënëen bu Protestan bi dina ñu ko yékkati muy sañ-sañu fàttaliku. Loolu lañu misaal ci ñaari bēñ yi ci nguurug Mèd ak Pers bu sax ak bu xel. Nguurug Mèd ak Pers bu sax mooy ñaareelu nguur gi ci kàdduy wax ju sell yi, te juróomeelu nguur gi ci kàdduy wax ju sell yi mooy nguurug Mèd ak Pers bu xel. Ci téereb Daniel, xaritu Mèd ak Pers amoon na ñaari bēñ, ni États-Unis itam ame, waaye bēñ bu ñaareel bi moo gën a mujj a yéeg.

Noonu ma yékkati sama bēt, ma gis; te xoolal, amoon na ci kanam dex gi benn xar mu góor, te am na ñaari baq: te ñaari baq ya dafa kawee woon; waaye kenn ci ñoom kawee na woon gën ki ci des, te bi gën a kawee feeñee na ci mujj. Daniel 8:3.

Ci jaar-jaar bu àddina, ci nettali waxu yonent bi ci rab wu suufe ak ñaari baqam yi, baqum Protestante bi lañu jëkk a xàmle woon; waaye bu ko waroon yéeg te mottali liggéey bi, mu dellu ca màndiŋu réerug xel gu Laodicee. Ci nettali bi baqum Républicain bi di wax ni ab nàg, te di joxe yoonu Dimas buy ñēw léegi, baqum Protestante bu dëgg bi dinañu ko yékkati ci mujj ni ab raaya. Ñi rekk ci Adventistes du Septième Jour yu Laodicee yi te gis nattu bi miy feeñ ci sosin naxaru rab wi, ñoom ñoo di jot kaaraange Yàlla bi bu waxtuw yiw bi tējee. Bataa bu xamle yoonu nattu bii, léegi dees na ko ubbi ndànk ndànk ngir képp ku bëgg a ci jariño.

Teel Eliya daldi ci ñépp, ne leen: “Lu yàgg ngeen di taxaw ci diggante ñaari xalaat? Bu Aji Sax ji di Yàlla, toppleen ko; waaye bu Baal di ko, kon toppleen ko.” Te nit ñi tontu ko benn baat. 1 Kings 18:21.